

زیباترین پروانه‌ها، لای کتابند

گزیده‌ی غزلیات

احد متقیان‌فر

با مقدمه‌ای از دکتر ابراهیم محبی

انتشارات شهر هنر

۱۳۹۹

سرشناسه	: متقیان فر، احد، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: زیباترین پروانه‌ها، لای کتابند / گزیده‌ی غزلیات احد متقیان فر؛ با مقدمه‌ای از ابراهیم محبی.
مشخصات نشر	: تهران، شهر هنر، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۲ ص. ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۹۷۹۴۰۳ - ۴
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا	
موضوع	: شعر فارسی - قرن ۱۴
موضوع	: Persian poetry - 20th century
شماره افزوده	: محبی، ابراهیم، ۱۳۴۹ -، مقدمه‌نویس
ایندی کنکره	: PIR ۸۳۶۱
رده‌ی دیویی	: ۸ فا ۱/۶۲
شماره کتابشناختی ملی	: ۷۳۵۰۹۲۸

انتشارات شهر هنر

نام کتاب:	زیباترین پروانه‌ها، لای کتابند
سراينده:	احد متقیان فر
ناظر فنی و کیفی:	کامران شاه‌رخ همدانی
طراحی جلد:	علیرضا اسماعیلی
حروفچینی:	شبستری
لیتوگرافی، چاپ و صحافی:	مهران
چاپ اول:	۱۳۹۹
شمارگان:	۵۰۰ جلد
بهاء:	۲۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزئاً، به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی)، بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

تهران صندوق پستی: ۱۴۱۸۶-۷۴۸
تلفن ۰۲۱-۶۶۹۳۵۶۱۵
همراه ۰۹۱۲۳۶۶۱۲۵۹

فهرست

۴۵	تقدیر	۹	مقدم
۴۶	دامن پر ادعا	۱۳	اساق قسگ
۴۸	خنده تلخ	۱۴	نقاب
۵۰	عروس خون‌بس	۱۶	قربانگاه
۵۲	قفس	۱۸	فواره‌های گریه
۵۳	سرمنزل مقصود	۱۹	شال ابریشمی
۵۵	اصفهان	۲۰	گلمهره اسلیمی
۵۷	تقابل	۳	قاصدک‌ها
۵۸	گنجم	۲۵	درد دل
۶۰	دایالی	۲۷	گذر عمر
۶۱	همان مری	۲۹	نیستان
۶۳	استخ	۳۱	حسرت
۶۴	پلاک اس	۳۲	غزل
۶۵	خون دل	۳۳	پاییز
۶۶	نار فبق	۳۴	ادای دین
۶۸	حکم تیر	۳۶	گل ارکیده
۷۰	های‌های گریه	۳۸	گلایه
۷۱	مارگون	۳۹	رقص مرگ
۷۳	توبه‌شکن	۴۱	مادر
۷۴	فقر	۴۳	درد زندگی

۹۵	پریشان	۷۵	آفتاب
۹۶	جدایی	۷۷	شهری پشت دریا
۹۷	سرشت تنهایی	۷۹	جان پناه
۹۸	حرمت	۸۰	خیال
۹۹	رنج زندگی	۸۱	گلایه
۱۰۱	سنگ مزار	۸۳	ایران خانم
۱۰۲	نرخ سر	۸۵	حاشا
۱۰۴	آهو	۸۷	نرگس شیراز
۱۰۶	پلدا	۸۹	بارگدا
۱۰۸	گمشده	۹۱	آسموب گیسو
۱۰۹	رفتن	۹۳	دلشگی

مقدمه

بخش از نزل‌سرای معاصر ایران در دو دهه اخیر از نظر شیوه‌ی به‌کارگیری زبان، استخدام مفردات، ترکیبات و صور خیال، تغییرات بالذات و نوینی را تجربه کرده است. این تغییرات تنها در روزات لفظی که در پرداختن به مضامین و درونمایه‌هایی که دغدغه‌های اندیشه‌ای امروز است، جنبه‌ی واقعیت‌های عصر مد نظر دارد نیز قابل پیگیری است و می‌توان با سرآمد و مصادره نشان داد که از زیر سیطره‌ی نگاه و ماهیت قدمایی خارج شده و هویت مستقل، امروز یافته است. هرچند در انتخاب قالب و ساختار هنوز به ارکان و افعیل عروض، قداری وفادار مانده است. به عبارت دیگر بخش اعظمی از غزل‌سرایان امروز ایران، هم در استخدام واژگان، و سواست امروزی‌بودن دارند و هم در به‌کارگیری قوافی و ردیف‌ها، افعال ... از شیوه‌های قدیمی و منسوخ‌شده تبعیت نمی‌کنند. شاید یکی از دلایل مهم تحول غزل امروز، سوای دلایلی مانند تغییر شرایط سیاسی-اجتماعی، تأثیر شعر سپید بر غزل امروز باشد.

- با ظهور تکنولوژی رسانه‌ای و دسترسی جامعه به اینترنت، رسانه‌های مجازی، تحولی اساسی در جامعه به‌وجود آمد؛ تشکیل گروه‌های ادبی-هنری در فضای مجازی باعث شد شعر سپید بیش از پیش در دسترس همگان قرار بگیرد، آن‌ها کسی که تمایل به سرودن شعر در قالب سستی داشتند در این گروه‌ها، خواسته یا ناخواسته به مطالعه‌ی اشعار سپید پرداختند؛ ردوبدل شعر سستی و سپید در گروه‌های مجازی به‌تدریج تأثیر خود را در تحول غزل آشکار ساخت هرچند این تحول در دهه‌های گذشته با ظهور صنعت چاپ و رسانه‌های مطبوعاتی آغاز شده بود اما سرعت این

تحول با ظهور اینترنت و خارج شدن انحصار رسانه از سیطره‌ی مطبوعات و نشریات کاغذی فزونی یافت و شکل جدیدی به خود گرفت در نتیجه در بررسی تحولات ادبی- هنری نمی‌توان نقش محوری اینترنت و فضاهای مجازی را نادیده گرفت.

در دفتری که پیش رو دارید نیز به‌خوبی می‌توان نگاه، زبان، بیان و ماهیت نو و جدید غزل امروز را مشاهده کرد. در بعضی از این غزل‌ها شدت و حدت تصاویر و نگاه نو شاعر به حدی برجسته است که نمی‌توان برای آن کلیشه و سابقه‌ای متصور شد:

من ماهی تنگم که هر دم آرزویم را
مثل حباب از سینه‌ی تنگم هوا کردم
من لاک، شمشیر، سنگ، قهرم روی دوشم بود
یعنی به از گریه به دنیا چشم وا کردم

اگر تنها همین یک بیت ... را در مرکز توجه قرار دهیم هم نگاه شاعر به ماهیت زندگی در عصر جدل و واقعی و دردناک خواهیم یافت و هم در آفرینش صور خیال، مصداقی بر غایت و بدیع خواهیم دید: انسان‌ها در قرن بیست و یکم مانند جزایر منفرد و دورافتاده از یکدیگر، لاک‌تهایی و افراد خویش فرو رفته‌اند و انگار از لحظه‌ای که چشم به جهان می‌کشاند به‌مثابه‌ی لاکپشتی منزوی‌اند که محکوم به‌تهایی شده‌اند. چنین بیتی هرچند در قالب غزل سروده شده باشد زبان، بیان و درون‌مایه‌ی آن نو و بی‌سابقه است.

از سوی دیگر نگاه بازیگوشانه و طنزانه‌ی شاعر نیز در بعضی از ابیات این غزل‌ها، ماهیت نو و معاصر این گونه اشعار را روشن‌تر می‌کند.

با احتیاط شعر مرا زیر لب بخوان

یک چارپاره در غزل‌م آرمیده است!

سوی این ماهیت و نگاه، اشاره‌های فراوان به افسانه‌ها و داستان‌ها و آثار گذشتگان نشان می‌دهد که شاعر این مجموعه، اشراق قابل توجهی به گنجینه‌ی فرهنگ و ادب کلاسیک دارد و به همین دلیل موفق شده بینامتنیتی قابل توجه و مکالمه‌ای تاریخی را در شعر خود به‌وجود آورد:

سخت است هم زخم از خودی باشد هم اینکه

سهراب مادر مرده دشمن شاد باشد

دل می زند بر آب تا آزاد باشد

چون رقص مرگ قو که باید شاد باشد

دو چشم قهوه قاجاری اش که می نوشم

دوباره شازده‌ی احتجاج می خندد

و از سوی دیگر در جای جای این دفتر شاهد به کارگیری آرایه‌ها و صنایع بدیع

لفظی معنوی هستیم که نشان از اشراف شاعر به ابزارهای بیان در شعر کلاسیک

دارد. تند سن تعلیل بسیار زیبایی که در این بیت می بینیم:

از آن با یک نسیم ساده می ریزد به هم مویت

که بر سر خارها بید، مجنون آشیان دارد!

دکتر ابراهیم محبی